

N:o 6.

Ank. till Riksd. kansli den 16 februari 1891, kl. 1 e. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om upphäfvande af såväl egares af frälseränta rätt till lösen af frälsekattefastighet som egares af dylik fastighet rätt till lösen af frälseränta.

I en inom Andra Kammaren väckt och till lagutskottet hänvisad motion, n:o 13, anför herr *Folke Andersson*:

»Ehuru bördsrätten långt före detta blifvit afskaffad, och de räntor, som vidlådit skattefrälsehemman, äro, der sådant hittills kunnat ske, af staten inlösta, kvarstår likväl ännu för egare af såväl frälsekattejord som af frälsekatteänta den otidsenliga bestämmelsen i kap. 4 jordabalken derom, att egare af frälsekatteänta har rättighet att till sig lösa kattejord, som säljes, likaså egare af frälsekattejord har rättighet att tillösa sig frälsekatteänta, då den säljes, om dessa inom viss tid göra sina anspråk gällande. Med ett sådant lagstadgande, under förhållanden, då man söker göra all jord lika i afseende på olägenheter och bördor, äro i synnerhet egare af frälsekattejord missnöjda, och om än den invändningen häremot skulle kunna göras, att stadgandet afser jordens och räntornas förenande i en hand, så torde dock få erinras, det hinder icke möter för jordegare att å nyo försälja en sålunda inköpt frälseränta till en person och jorden till en annan. På detta sätt kommer den ifrågavarande bestämmelsen att i verkligheten

blifva utan betydelse, i händelse den skall kvarstå i ändamål att förekomma eganderättens spridning. Genom beslutet att till statsverket inlösa skattefrälsehemmans räntor, hafva egare till sådana fastigheter kommit i vida tryggare och bättre ställning än innehafvare af frälsekattejorden, och anser jag därför tiden nu vara inne för upphäfvande af den ömsesidiga lösningsrätten mellan frälsekattejord och frälseränta. Då motion n:o 93 vid förlidet års riksdag förevar angående upphäfvande af rättighet för egare af frälsekattejänta att till sig lösa frälsekattejärd, anförde lagutskottet såsom skäl, att lösningsrätt tillkommer icke blott frälseräntan i afseende på frälsekattejärd, utan äfven järdens egare i afseende till räntan, hvarför det syntes detsamma icke följdriktigt upphäfva ränteegarens lösningsrätt utan att på samma gång borttaga jordegarens. Som jag anser denna lagutskottets åsigt vara fullkomligt riktig, att båda dessa ömsesidiga rättigheter böra på samma gång afskaffas, så tager jag mig härmed friheten föreslå,

att Riksdagen för sin del ville besluta, att allt hvad lag och författning innehålla angående rättighet för egare till frälseränta att till sig lösa kattejärd eller egare till frälsekattejärd att till sig lösa frälseränta, då de säljas, skall upphöra att vara gällande.»

Såsom motionären erinrat, väcktes vid sistlidna riksdag inom Andra Kammaren motion om upphäfvande af egares af frälseränta rätt till lösen af frälsekattefastighet, och anfördes till stöd för denna motion enahanda skäl, som återfinnas i den nu föreliggande. I utlåtande n:o 13 anmärkte lagutskottet, hurusom det icke kunde vara följdriktigt att upphäfva ränteegarens lösningsrätt utan att på samma gång borttaga jordegarens, och afstyrkte af sådant skäl bifall till berörda motion, hvilken jemväl af båda kamrarne afslogs. Då nu förevarande motion åsyftar upphäfvande af ifrågavarande ömsesidiga lösningsrätt i hela dess omfattning, har derigenom den af lagutskottet sistlidet år uttalade betänklighet bortfallit. Lösningsrättens ändamål är otvifvelaktigt att främja förenandet i en hand af eganderätten till fastigheten och räntan, men, såsom motionären anmärkt, kan det, i saknad af hvarje förbud deremot, lätt hända att, sedan den åsyftade föreningen genom lösningsrätten en gång kommit till stånd, jorden och räntan åter skiljas och underkastas olika personers eganderätt. Det med ifrågavarande lösningsrätt åsyftade mål kan således med nu gällande bestämmelser

icke fullständigt vinnas, men denna rätt medför dock lika som den forna bördrätten en osäkerhet i eganderättsförhållandena, som måste anses i flera hänseenden skadlig. Att särskildt räntegärens lösningsrätt i sin tillämpning innebär en fara för rubbning af fastighetsegarens sjelfständiga ställning, torde äfven vara obestridligt, och vill utskottet i öfrigt anmärka, hurusom det rättsinstitut, hvars upphäfvande nu ifrågasättes, måste anses icke vidare öfverensstämma med en nyare tids uppfattning af eganderättens väsen och verkningar, i samma mån de förutsättningar, som betingat dess uppkomst, förlora sin betydelse.

På grund af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa

att Riksdagen, med bifall till motionen, ville för sin del antaga följande

L a g

angående upphäfvande af egares af frälsekattefastighet och frälseränta ömsesidiga lösningsrätt.

Häri genom förordnas, att hvad lag och författningar innehålla om rätt för egare af frälsekattefastighet att lösa frälseränta samt för egare af frälseränta att lösa frälsekattefastighet till all kraft och verkan upphäfves.

Stockholm den 16 februari 1891.

På lagutskottets vägnar:

C. A. Sjöcrona.
